

Antoni KRAUZ

Uniwersytet Rzeszowski, Polska

Ochotnicze Hufce Pracy oknem na świat na współczesnym rynku pracy w procesie przygotowania zawodowego

1. Geneza, powojenna działalność Ochotniczych Hufców Pracy

Ochotnicze Hufce Pracy nawiązują w swojej działalności do tradycji Junackich Hufców Pracy, które zostały powołane do życia dekretem – z dnia 22 września 1936 r. – Prezydenta Rzeczypospolitej Ignacego Mościckiego. Art. 2 tego dekretu mówił: „Junackie Hufce Pracy zapewniają młodzieży, obok pełnienia służby pracy, także przysposobienie do służby wojskowej lub do wojskowej służby pomocniczej, a nadto nabycie kwalifikacji zawodowych, wychowanie obywatelskie i oświatę ogólną”. Kolejne art. 8 i 11 określały: „do Junackich Hufców Pracy będzie przyjmowana przede wszystkim młodzież bezrobotna obojga płci w wieku od 18 do 20 lat”¹.

Ochotnicze Hufce Pracy powstały 13 czerwca 1958 roku – na mocy Uchwały Rady Ministrów Nr 201/58. Za główne zadanie OHP uznano niesienie pomocy w rozwijaniu gospodarki narodowej oraz stworzenie młodzieży możliwości zdobywania podstawowych wiadomości zawodowych. Uchwała Rady Ministrów zobowiązała zainteresowane ministerstwa i rady narodowe oraz inne organa państwowe do udzielenia pomocy OHP w celu właściwego wykonywania podejmowanych zadań.

Po raz pierwszy dyslokowano je na terenie Bieszczad, Rekrutacja młodzieży do pierwszych hufców pracy trwała od 20 czerwca do 30 listopada 1958 r. Hufce – łącznie cztery (1200 junaków) zorganizowano w trzech miejscowościach: Mikołowie, Przysłopie i Wetlinie. Dzięki pracy junaków na rzecz Przedsiębiorstwa Kolejowego nr 9 oddano kilkukilometrowy odcinek kolejki wąskotorowej Rzepedź – Moczarnie. Po trzech miesiącach w październiku 1958 r. powstaje pierwszy stacjonarny hufiec pracy na Śląsku, młodzież w nim skupiona pracuje przy rozbudowie Zakładów Chemicznych w Oświęcimiu. Równocześnie powstaje hufiec pracy w Zgorzelcu. Junacy pracują w Turossowie i Bogatynie na budowie kopalni odkrywkowej węgla brunatnego. Od kwietnia do czerwca 1959 r. rozpoczynają działalność hufce pracy przy częstochowskim oraz szczecińskim przedsiębiorstwie budownictwa miejskiego. Następne hufce zostają zorganizowane m.in. w Rudzie Śląskiej (Przedsiębiorstwo Budownictwa Przemysłowego), Sosnowcu (PBP), Jastrzębiu Zdroju (Przedsiębiorstwo Robót Inżynierskich),

¹ http://www.ohp.pl/?id=26&id_menu_r=1 z dnia 20.06.2010

Chorzowie (Huta Batory), Jaworznie (Krakowskie Przedsiębiorstwo Budownictwa), Poznaniu (Fabryka Łożysk Tocznych), Zabrze-Makoszowych (Przedsiębiorstwo Budownictwa Przemysłu Węglowego), Bielsku-Białej (Bielskie Przedsiębiorstwo Budownictwa Przemysłowego). W lipcu 1959 r. brygada junaków OHP wyjeżdża na budowę autostrad do Jugosławii. Pod koniec 1959 r. istnieje już 39 hufców, skupiających 3470 młodzieży. W 30 hufcach są telewizory; działa 10 amatorskich zespołów artystycznych i 115 sekcji sportowych. W lipcu 1960 roku rozpoczynają działalność pierwsze wakacyjne hufce pracy. Szkolne i studenckie hufce pracy pomagają przy żniwach w 2–3-tygodniowych turnusach. W 1961 r. w lipcu i sierpniu zorganizowana zostaje Akcja Letnia OHP, w której uczestniczy 3500 uczniów i studentów. Pracują przede wszystkim w rolnictwie i leśnictwie.

2. Reformatorskie zmiany w OHP – nauka, praca, służba, kultura i sport

Minister Oświaty dnia 21 lutego 1963 roku wydaje zarządzenie w sprawie opieki i nadzoru pedagogicznego nad działalnością szkolnych OHP. We wrześniu 1964 r. rozpoczynają działalność pierwsze hufce pracy dla młodocianych. Po koniec 1964 r. funkcjonowało już 367 hufców skupiających blisko 9 tys. dziewcząt i chłopców w wieku 16–17 lat; 30% spośród nich nie posiadało wykształcenia podstawowego. W hufcach stacjonarnych dla pełnoletnich i młodocianych młodzież nabywała kwalifikacje w zawodach, w których występowało bardzo duże zapotrzebowanie na rynku pracy.

Minister Obrony Narodowej w dniu 6 stycznia 1967 r. wydaje zarządzenie w sprawie zasad powoływania uczestników OHP do zasadniczej służby wojskowej w systemie obrony terytorialnej, sposobu jej odbywania oraz organizacji i zabezpieczenia szkolenia wojskowego. Tym samym zadania OHP zostają rozszerzone o możliwość odbywania przez junaków służby wojskowej w systemie Obrony Terytorialnej.

Prezes Zarządu Związku Zakładów Doskonalenia Zawodowego i Komentant Główny OHP w dniu 18 czerwca 1970 r. podpisują porozumienie w sprawie dalszego rozwoju form szkolenia i podnoszenia kwalifikacji zawodowych junaków z OHP. W zależności od rodzaju hufca zaczęto prowadzić różne formy szkolenia zawodowego, zapewniając ośrodki szkoleniowe, pomoce naukowe, skrypty i kadrę pedagogiczną. Po raz pierwszy w 1976 r. w całym kraju trwa akcja – prowadzona wspólnie z Polskim Radiem – „Wakacje za własne zarobione pieniądze”. Rada Ministrów dnia 16 grudnia 1982 r. wydała Uchwały nr 260 i 261 w sprawie dalszego rozwoju Ochotniczych Hufców Pracy i tworzenia oddziałów obrony cywilnej w OHP przeznaczonych do wykonywania zadań w ramach Obrony Cywilnej (OC)².

² http://www.ohp.pl/?id=26&id_menu_r=1 z dnia 20.06.2010

3. Przeobrażenia OHP niesione demokracją końca XX wieku

Zachodzące zmiany polityczno-społeczne w kraju w latach 1989–1990 miały znaczący wpływ również na dalszą działalność OHP. W 1990 r. wyprowadzono z ich struktur oddziały obrony cywilnej i oficerów zawodowych WP. Nowe, pierwsze po wojnie „cywilne” kierownictwo OHP przy udziale związków zawodowych zrzeszających pracowników OHP, szczególnie NSZZ „Solidarność”, opracowało i przedstawiło zainteresowanym komisjom sejmowym i senackiej materiały uzasadniające dalszą konieczność funkcjonowania OHP. Przedstawione argumenty zostały przez senackie i sejmowe komisje zaakceptowane. Rząd Premiera Tadeusza Mazowieckiego uznał, że OHP są bardzo potrzebną i ważną instytucją dla państwa. Znalazło to swój wyraz w stosownych zapisach o roli i zadaniach OHP w dwóch ustawach: Ustawie z dnia 7.09.1991 r. o systemie oświaty oraz Ustawie z dnia 16.10.1991 r. o zatrudnieniu i bezrobociu. Na tej podstawie Rada Ministrów swoim rozporządzeniem z dnia 8 września 1992 r. w sprawie Ochotniczych Hufców Pracy sprecyzowała zasady ich funkcjonowania w nowych warunkach społeczno-gospodarczych kraju. W tym samym czasie rozpoczęły działalność pierwsze w kraju Ośrodki Szkolenia i Wychowania.

Komendant Główny OHP w ramach wdrożenia w życie stosownych ustaw, rozporządzeń zawarł niżej wymienione porozumienia z określonymi podmiotami administracyjnymi:

- Główny Inspektor Pracy (25.06.1992 r.), określające zasady współdziałania pomiędzy organami Państwowej Inspekcji Pracy a jednostkami organizacyjnymi OHP;
- Komendant Główny Policji (26.02.1993 r.), w sprawie współpracy w zakresie prowadzenia działalności wychowawczej, profilaktycznej i resocjalizacyjnej wśród młodzieży zagrożonej i niedostosowanej społecznie, wymagającej specjalnych oddziaływań;
- Minister Sprawiedliwości (1.06.1993 r.), w sprawie współdziałania w zakresie rekrutacji do hufców oraz Ośrodków Szkolenia i Wychowania młodzieży zaniedbanej, zagrożonej demoralizacją, która w celu profilaktyki i resocjalizacji wymaga zorganizowanej opieki w placówkach otwartych;
- prezes niemieckiego stowarzyszenia Internationaler Bund (21.04.1995 r.), w sprawie współdziałania w zakresie integracji młodzieży polskiej i niemieckiej, przede wszystkim ze środowisk zagrożonych i uszkodzonych społecznie;
- Naczelnik Związku Harcerstwa Polskiego (20.06.1996 r.), w sprawie współpracy w dziedzinie wychowania młodzieży. Obie strony zadeklarowały ścisłą współpracę w dziedzinie wszelkich działań opiekuńczo-wychowawczych w jednostkach OHP i ZHP;
- Prezes Krajowego Urzędu Pracy, Prezes Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (23.12.1996 r.), w sprawie współdziałania w zakresie szkolenia zawodowego, wychowania, zatrudniania i rehabilitacji zawodowej, leczniczej i społecznej młodzieży niepełnosprawnej;

- Prezes Zarządu Głównego Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej (4.06.1997 r.), w sprawie dalszej współpracy w zakresie upowszechniania sportu, działalności rekreacyjnej i turystycznej,
- Prezes Związku Rzemiosła Polskiego (4.02.1999 r.), o współpracy, mającej ułatwić młodzieży uczącej się i pracującej w jednostkach OHP zdobycie zawodu, potwierdzonego świadectwem rzemieślniczym.

Ochotnicze Hufce Pracy to państwowa jednostka budżetowa nadzorowana przez ministra właściwego do spraw pracy. OHP wykonują zadania państwa w zakresie zatrudnienia oraz przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu młodzieży, a także zadania w zakresie jej kształcenia i wychowania. Ochotnicze Hufce Pracy działają na mocy następujących aktów prawnych (ustaw i rozporządzeń) między innymi:

- Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity: DzU 2008, nr 69, poz. 415 z późn. zm.), na mocy której Ochotnicze Hufce Pracy otrzymały status instytucji rynku pracy i są drugim, po publicznych służbach zatrudnienia, podmiotem realizującym zadania zapisane w ustawie;
- Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (tekst jednolity: DzU 2006, nr 97, poz. 674 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity: DzU 2004, nr 256, poz. 2572 z późn. zm.), określająca zadania OHP z zakresu kształcenia i wychowania młodzieży;
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 grudnia 2009 r. w sprawie przypadków, w których do publicznej lub niepublicznej szkoły dla dorosłych można przyjąć osobę, która ukończyła 16 albo 15 lat (DzU 2010, nr 2, poz. 3);
- Rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 30 grudnia 2004 r. w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy (DzU 2005, nr 6, poz. 41);
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2008 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie refundowania ze środków Funduszu Pracy wynagrodzeń wypłacanych młodocianym pracownikom (DzU, nr 235, poz. 1601);
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie przypadków, w których wyjątkowo jest dopuszczalne zatrudnianie młodocianych, którzy nie ukończyli gimnazjum, osób niemających 16 lat, które ukończyły gimnazjum, oraz niemających 16 lat, które nie ukończyły gimnazjum (DzU 2002, nr 214, poz. 1808);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie sposobu organizacji uzupełnienia wykształcenia ogólnego młodzieży w Ochotniczych Hufcach Pracy oraz zdobywania przez nią kwalifikacji zawodowych (DzU 2004, nr 262, poz. 2604);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania (DzU 1996, nr 60, poz. 278 z późn. zm.).

4. Nowe zadania OHP w XXI wieku – nauka i wychowanie oraz praca

Ochotnicze Hufce Pracy to jednostka państwowa, a główne jej zadania to: wspomaganie systemu oświaty poprzez aktywizację społeczną, zawodową i ekonomiczną młodzieży, podejmowanie działań zmierzających do podwyższania kwalifikacji zawodowych lub przekwalifikowania, wspieranie inicjatyw służących przeciwdziałaniu bezrobociu i wychowaniu w procesie pracy, w tym organizowanie zatrudnienia oraz międzynarodowej współpracy młodzieży [*Poradnictwo...* 2006].

Głównym celem działalności OHP jest stwarzanie młodzieży warunków do prawidłowego rozwoju społecznego i zawodowego – szczególne działania skierowane są do młodzieży defaworyzowanej, dla której wsparcie polega na budowaniu systemu pomocy dla grup najslabszych, organizowaniu i wspieraniu form wychodzenia z ubóstwa, bezrobocia i patologii społecznych. Adresatem oddziaływań OHP są trzy grupy młodzieży w wieku 15–25 lat:

- **pierwszą grupę** stanowi młodzież zaniedbana, o zmniejszonych szansach życiowych, pochodząca ze środowisk niedostosowanych społecznie, w dużej części patologicznych, czasem kryminogennych, mająca trudności w szkole. Każdego roku młodzież ta – w liczbie ponad 32 tysięcy – jest rekrutowana do ponad 200 jednostek organizacyjnych o charakterze opiekuńczo-wychowawczym;
- **drugą grupę** stanowią uczniowie szkół ponadgimnazjalnych i studenci, którzy w czasie wolnym od nauki chcą pracować za pośrednictwem OHP, zdobyć doświadczenie zawodowe i przy okazji poprawić własną sytuację materialną;
- **trzecią grupą** są absolwenci szkół ponadgimnazjalnych (bądź uczniowie ostatnich klas tych szkół), absolwenci wyższych uczelni – młodzież wykształcona i z pewnymi już kwalifikacjami zawodowymi – zagrożona jednak bezrobociem. Dla tej młodzieży w OHP przewidziane są działania z obszaru rynku pracy.

Rokrocznie do OHP zgłasza się blisko ćwierć miliona młodzieży, z czego ponad połowa podejmuje pracę – w większości sezonową, krótkoterminową. Powyższe zadania są realizowane poprzez Komendę Główną OHP oraz podległe jej 16 Wojewódzkich Komend OHP wraz z 49 Centrami Edukacji i Pracy Młodzieży oraz 9 Centrami Kształcenia i Wychowania. Ze względu na charakter realizowanych zadań podstawowe jednostki OHP dzielą się na dwie grupy:

- jednostki o charakterze opiekuńczo-wychowawczym, których jest 216, w tym: 9 Centrów Kształcenia i Wychowania, 28 Ośrodków Szkolenia i Wychowania, 101 Hufców Pracy oraz 78 Środowiskowych Hufców Pracy. W jednostkach tych jest zorganizowanych obecnie ponad 33,5 tys. młodzieży;
- jednostki realizujące zadania na rzecz rynku pracy, tworzące sieć blisko 430 podmiotów, a wśród nich: Centra Edukacji i Pracy Młodzieży, Mobilne Centra Informacji Zawodowej, Młodzieżowe Biura Pracy i ich filie, Młodzieżowe Centra Kariery, Punkty Pośrednictwa Pracy, Kluby Pracy.

Wszystkie wymienione wyżej jednostki organizacyjne OHP, w mniejszym lub większym stopniu, mają charakter placówek otwartych – realizują zadania na rzecz miejscowej społeczności, przy współpracy i współdziałaniu z lokalnymi władzami samorządowymi, pracodawcami, stowarzyszeniami i fundacjami działającymi na określonym terenie.

Młodzież z pierwszej grupy kierowana jest do placówek OHP przez:

- kuratorów,
- poradnie pedagogiczno-psychologiczne,
- ośrodki pomocy społecznej,
- pogotowia opiekuńcze,
- sądy dla nieletnich,
- policję i domy dziecka.

Jednak przyjęta do OHP może być tylko na zasadzie dobrowolności. Jednostki, do których może się zgłaszać, to:

- Hufce Pracy,
- Środowiskowe Hufce Pracy,
- Ośrodki Szkolenia i Wychowania,
- Centra Kształcenia i Wychowania [por. Lelińska 2006].

Młodzi ludzie, którzy są w najtrudniejszej sytuacji rodzinnej i materialnej, mają zagwarantowane w tych placówkach bezpłatne miejsca w internacie i pełne wyżywienie. Zdobywanie wykształcenia na zasadzie uczestnictwa w OHP jest jedną z dróg uzyskiwania wiedzy ogólnej i przygotowania zawodowego w ramach polskiego systemu oświaty. Uczestnik OHP uzupełnia wykształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej lub gimnazjum z jednoczesnym przyuczeniem do wykonywania określonej pracy albo zdobywa kwalifikacje zawodowe na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej [por. Kwiatkowski 2006].

Kształcenie ogólne jest realizowane w szkołach publicznych. Praktyczne przygotowanie zawodowe odbywa się u pracodawców zewnętrznych (np. rzemieślników) lub też w gospodarstwach pomocniczych OHP. Nauka zawodu trwa 2 lub 3 lata – w zależności od programu nauczania. Absolwent OHP otrzymuje świadectwo ukończenia szkoły, a po zdaniu egzaminu z przygotowania zawodowego – tytuł zawodowy lub zaświadczenie o ukończeniu przyuczenia do wykonywania określonej pracy. Zatrudnienie i przygotowanie zawodowe uczestników OHP odbywa się na podstawie indywidualnych umów o pracę zawartych pomiędzy pracodawcą a uczestnikiem OHP – na zasadach dotyczących pracowników młodocianych. Zgodnie z tym uczestnicy OHP otrzymują:

- wynagrodzenie za czas pracy i nauki,
- korzystają z przysługujących im świadczeń socjalnych,
- okres przygotowania zawodowego zaliczany jest im do stażu pracy.

Świadectwo ukończenia zasadniczej szkoły zawodowej umożliwia podjęcie dalszej ścieżki edukacyjnej, np. na poziomie szkoły średniej. Oferta OHP w za-

kresie szkolenia zawodowego jest bardzo różnorodna i umożliwia młodzieży wybór interesującego ją zawodu spośród 78 profesji.

W zakresie wychowania młodzieży – uczestników OHP – najważniejszymi obszarami działalności są: profilaktyka społeczna – w tym profilaktyka uzależnień, profilaktyka negatywnych zachowań oraz profilaktyka zdrowotna, edukacja i aktywizacja w różnych dziedzinach życia społecznego (ekologicznej, obywatelskiej, międzykulturowej itp.) [por. Nowowiejska-Jamrozik 2009: 18–19]. Oddziaływania wychowawcze [por. Paluch 2008: 10–16] są realizowane przede wszystkim poprzez organizowanie przedsięwzięć edukacyjnych, kulturalno-oświatowych, rekreacyjno-sportowych i turystycznych, a także różnych form pomocy psychologicznej i specjalistycznej. W jednostkach organizacyjnych na terenie całego kraju funkcjonuje jednolity „System wychowania”, który stanowi swoiste vademecum dla kadry oraz źródło inspiracji do wyboru i wypracowania efektywnych treści i form działalności na rzecz powierzonej OHP młodzieży. W praktyce wychowawczej instytucji wiodącą rolę odgrywa wychowanie przez pracę i dla rynku pracy. Praca jest wykorzystywana jako skuteczna metoda wychowawcza [Poradnictwo... 2006].

Ochotnicze Hufce Pracy, jako instytucja rynku pracy, realizują kompleksową działalność w zakresie rynku pracy adresowaną do młodych ludzi w wieku 15–25 lat. W ramach tej działalności świadczone są bezpłatne usługi w następujących formach:

- pośrednictwo pracy,
- poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa,
- warsztaty aktywnego poszukiwania pracy,
- organizacja szkoleń,
- programy rynku pracy.

Zadania te są realizowane poprzez skoordynowany system doradztwa, poradnictwa i pośrednictwa pracy oraz szkolenia zawodowego, obejmujący sieć placówek: Młodzieżowych Biur Pracy (49), ich filii (65), Klubów Pracy (106), Punktów Pośrednictwa Pracy (45), Ośrodków Szkolenia Zawodowego (38), Mobilnych Centrów Informacji Zawodowej (49) oraz Młodzieżowych Centrów Kariery (99). Placówki te są nadzorowane przez Centra Edukacji i Pracy Młodzieży (49). Ich oferta jest odpowiedzią na lokalne zapotrzebowanie środowiska młodzieży na konkretne usługi w zakresie rynku pracy.

W roku 2009 w **Młodzieżowych Biurach Pracy** zaewidencjonowano ponad 170 tys. młodych ludzi poszukujących pracy, pozyskano 168 tys. miejsc pracy, skierowano do pracy ponad 160 tys. osób, z czego pracę podjęło ponad 100 tys. Istotną rolę w realizacji zadania pośrednictwa pracy pełnią giełdy i targi pracy organizowane każdego roku przez wszystkie CEiPM na terenie kraju i podległe im jednostki. Rokrocznie bierze w nich udział ok. 55 tys. osób – zarówno młodzieży bezrobotnej, jak i uczącej się. W roku 2009 zorganizowano w kraju 97

targów pracy i 646 giełd pracy, w których uczestniczyło ok. 2 tys. pracodawców, oferując ok. 32 tys. miejsc pracy.

Zakres działalności **Mobilnych Centrów Informacji Zawodowej (MCIZ)** i **Młodzieżowych Centrów Kariery (MCK)** obejmuje informację zawodową i poradnictwo zawodowe, a także zagadnienia przedsiębiorczości. Mobilne Centra Informacji Zawodowej to jednostki wyposażone w oznakowane mikrobusy z zestawami sprzętowymi i metodycznymi, którymi doradcy zawodowi dojeżdżają do mniejszych miejscowości. Formami pracy realizowanymi przez doradców zawodowych MCIZ są: grupowe spotkania i warsztaty informacji zawodowych oraz indywidualne informacje i porady zawodowe. Ogółem działaniami MCIZ objęto w 2009 r. blisko 210 tys. młodych ludzi.

Młodzieżowe Centra Kariery to jednostki stacjonarne. Istotnym aspektem w działalności MCK jest moduł przedsiębiorczości, w ramach którego doradcy zawodowi pracują nad kształtowaniem postaw przedsiębiorczych młodych ludzi, wspomagając organizacyjnie i doradczo koncepcje samozatrudnienia. W 2009 r. doradcy zawodowi MCK objęli działaniami ok. 56,5 tys. osób. Sieć MCK jest rozbudowywana – głównie przy udziale środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Społecznego, w ramach ogólnopolskiego projektu pod nazwą: „OHP jako realizator usług rynku pracy”. Docelowo zostanie utworzonych 150 nowych jednostek.

Do zadań OHP należy też refundacja z Funduszu Pracy wynagrodzeń młodocianych pracowników. OHP to od 1 września 2004 r. jedyna instytucja rynku pracy, która przyjmuje wnioski o zawarcie umów dotyczących refundacji. Jednostkami OHP wykonującymi to zadanie są Wojewódzkie Komendy oraz Centra Edukacji i Pracy Młodzieży OHP. Celem tych działań jest stymulacja popytu lokalnych rynków pracy na młodocianych pracobiorców, co umożliwi młodzieży zdobycie kwalifikacji zawodowych oraz zwiększa szansę na trwałe zatrudnienie.

5. OHP w nowych uwarunkowaniach europejskich rozwoju społeczeństwa informacyjnego

Szerokie perspektywy w zakresie realizacji zadań ustawowych otworzyła dla OHP możliwość korzystania z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, a w szczególności z Europejskiego Funduszu Społecznego. Odpowiadając na potrzeby młodzieży zagrożonej marginalizacją i wykluczeniem społecznym, od 2004 r. Ochotnicze Hufce Pracy – jako jedna z pierwszych polskich instytucji – rozpoczęły realizację projektów współfinansowanych z EFS, kontynuując je w kolejnych latach. Korzystając z możliwości ubiegania się o dotacje ze środków unijnych, OHP w ciągu ostatnich kilku lat zrealizowała 14 ogólnopolskich projektów o łącznej wartości ponad kilkudziesięciu milionów złotych [por. Czarnecka 2009: 7–10]. Dwa w roku 2009 rozpoczęły i kontynuują je w 2010 r.: „Identyfikacja potrzeb i oczekiwań młodzieży na rynku pracy” – do końca maja 2010 oraz „OHP, jako realizator usług rynku pracy” do roku 2013. W tym roku Ochotnicze Hufce Pracy rozpoczęły cztery projekty: „Szkolenie – Praktyka –

Zatrudnienie – Rozwój III edycja”, „Nasza przyszłość 2”, „Nowoczesne kompetencje kadry OHP” oraz „Młodzieżowa Akademia Umiejętności”.

Adresatem wszystkich projektów, oprócz badawczego, jest młodzież zagrożona marginalizacją bądź wykluczeniem społecznym. Udział w projektach zwiększa jej aktywizację społeczno-zawodową poprzez m.in. zdobycie nowych kwalifikacji zawodowych [Krauz 2010: 130–131], wyrównanie zaległości edukacyjnych, nabycie umiejętności korzystania z technologii informatycznych [por. Piątek 2007: 84–90], zwiększenie motywacji do nauki i poszukiwania pracy, wzrost poczucia własnej wartości i odpowiedzialności za wykonywane zadania.

Środki EFS stanowią istotne źródło wsparcia podejmowanych przez OHP działań, co przekłada się na wzrost profesjonalizmu świadczonych usług edukacyjnych oraz zwiększenie liczby młodych ludzi, którzy otrzymują realną pomoc w rozwiązywaniu problemów życiowych. OHP realizują największe projekty EFS, biorąc pod uwagę zasięg, jak również liczebność grup beneficjentów. Efekty projektów wskazują na OHP jako na doświadczonego projektodawcę, współrealizującego cele i odpowiadającego na wyzwania zawarte w programach operacyjnych, odnoszące się do obszarów zatrudnienia, integracji społecznej, kształcenia ustawicznego. Realizowane przez OHP przedsięwzięcia EFS zostały bardzo dobrze przyjęte w środowiskach lokalnych i wysoko ocenione – nie tylko przez młodzież biorącą w nich udział, lecz także przez niezależnych ewaluatorów.

Ochotnicze Hufce Pracy prowadzą szeroko zakrojoną działalność w zakresie międzynarodowej wymiany młodzieży, traktowanej jako ważny czynnik edukacyjno-wychowawczy. Inicjowana przez OHP międzynarodowa wymiana młodzieży jest organizowana z udziałem funduszy europejskich, ze szczególnym uwzględnieniem programu „Młodzież w działaniu” oraz Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży (PNWM). W ramach programu „Młodzież w działaniu” zrealizowano w 2009 r. 46 projektów dla 1174 młodych ludzi, w ramach PNWM – 35 projektów dla 827 osób. W roku 2009 OHP zrealizowały również 22 projekty w ramach pozostałych, europejskich programów międzynarodowej wymiany młodzieży (np. „Leonardo da Vinci”) lub finansowanych ze środków własnych.

Jednostki OHP stale i systematycznie rozwijają kontakty z instytucjami zagranicznymi, mające na celu inicjowanie współpracy z nowymi organizacjami lub rozszerzanie form współpracy z dotychczasowymi partnerami. Za najbardziej efektywne uznac należy bezpośrednie spotkania, mające najczęściej formę wizyt przygotowawczych, studyjnych, szkoleń wolontariuszy, forów wymiany doświadczeń, seminariów szkoleniowych itp. Ponadto, każdego roku przedstawiciele Komendy Głównej Ochotniczych Hufców Pracy i jednostek podległych uczestniczą w licznych międzynarodowych konferencjach, jak również spotkaniach poświęconym problemom edukacji i wychowania młodzieży w kraju i za granicą.

Ochotnicze Hufce Pracy są instytucją nowoczesną, wykorzystującą najnowsze rozwiązania i metody pracy z młodzieżą, reagującą na bieżąco na zmieniające się uwarunkowania i potrzeby społeczne młodzieży, a także aktualne wymogi

rynku pracy [por. Nowowiejska-Jamrozik 2009: 18–19]. Są instytucją aspirującą do roli lidera w kraju w dziedzinie aktywizacji zawodowej i społecznej młodego pokolenia.

6. Współczesne OHP realizatorem usług rynku pracy

Przez niemal pięć lat – od 1 maja 2009 r. do końca grudnia 2013 r. – Ochotnicze Hufce Pracy realizują projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Priorytet I Działanie 1.3. Nazwa projektu to „OHP jako realizator usług rynku pracy”. Na terenie całego kraju jest tworzona sieć działających komplementarnie:

- Młodzieżowych Centrów Kariery (MCK); oferujących pomoc młodzieży w podjęciu ważnych decyzji zawodowych, szczególnie z uwzględnieniem aspektów przedsiębiorczości i samozatrudnienia;
- Punktów Pośrednictwa Pracy (PPP); obejmujących skoordynowany system doradztwa, poradnictwa i pośrednictwa pracy;
- Ośrodków Szkolenia Zawodowego (OSZ); organizujących szkolenia i kursy zawodowe, podnoszących kwalifikacje lub przekwalifikowujących bezrobotnych w zawodach i specjalnościach poszukiwanych na lokalnych rynkach pracy;

W ramach tego zwiększy się dostęp młodzieży do usług z zakresu poradnictwa i informacji zawodowej, pośrednictwa pracy i szkoleń [zob. Gestern 2001]. Szczególnie zyska na tym młodzież znajdująca się w trudnej sytuacji ze względu na zamieszkanie w małych miejscowościach i wsiach. Działaniami projektu zostanie objętych 25 tys. młodzieży w wieku 15–25 lat, w tym 600 bezrobotnych i 2440 nieaktywnych zawodowo. Ze wsparcia skorzystają bezrobotni lub poszukujący pracy o różnicowanym poziomie wykształcenia i kwalifikacji (lub bez kwalifikacji), wymagający wsparcia na rynku pracy; uczniowie i absolwenci przygotowujący się do wejścia na rynek pracy, potrzebujący pomocy w zakresie doradztwa zawodowego, pośrednictwa pracy i szkolenia zawodowego; zagrożeni wykluczeniem społecznym, zaniedbani wychowawczo, pochodzący ze środowisk niedostosowanych społecznie. To nie jedyni beneficjenci tego przedsięwzięcia – 365 osób z kadry OHP będzie odpowiednio przygotowanych i przeszkolonych. Jednostki – MCK, PPP i OSZ – rozwijają się w wyniku porozumień podpisanych z samorządami, które w odpowiedzi na bieżące potrzeby społeczne udostępniają lokale na prowadzenie usług przez Ochotnicze Hufce Pracy. Projekt ma charakter ogólnopolski i systemowy i jest zgodny z zasadami polityki równych szans, polityki społeczeństwa informacyjnego [por. Zając 2008: 207–217] oraz polityki zrównoważonego rozwoju. Jest także zgodny z celami Narodowej Strategii Zatrudnienia, a także z Narodową Strategią Integracji Społecznej na lata 2007–2013.

Literatura

- Czarnecka D. (2009), *Uznawanie kwalifikacji zawodowych w UE*, „Służba Pracownicza” nr 10, s. 7–10.
- Gestern A. (2001), *Jak szukać pracy w Polsce*, Centrum Doradztwa i Informacji Difin.
- Krauz A. (2010), *Semiprogramowanie nowoczesną metodą współczesnej edukacji zawodowej*, Rzeszów.
- Kwiatkowski S.M., red. (2006), *Edukacja dla rynku pracy. Problemy poradnictwa zawodowego*, Warszawa.
- Lelińska K. (2006), *Zawodownawstwo w planowaniu kariery*, Warszawa.
- Nowowiejska-Jamrozik A. (2009), *Rola OHP w procesie zatrudniania*, „Serwis Prawno-Pracowniczy” nr 43.
- Paluch M. (2008), *Strategia edukacji w perspektywie wielokulturowej* [w:] *O wychowaniu, wartościach i myśli społecznej, dylematy i refleksje*, red. M. Paluch, B. Wyczawski, Sanok.
- Piątek T. (2007), *Kultura informacyjna komponentem kanonu wykształconego człowieka doby społeczeństwa informacyjnego* [w:] *Problemy społeczeństwa informacyjnego*, red., A. Szewczyk, Szczecin.
- Poradnictwo zawodowe w OHP i szkołach*, Zeszyt nr 2, Monograficzna seria wydawnicza: *Dobre praktyki w poradnictwie zawodowym* (2006), Warszawa.
- Zajac A. (2008), *Edukacja dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego typu transgresyjnego* [w:] *Edukacja jutra*, t. I, red. K. Denek, T. Koszczyc, W. Wiesner, Wrocław.
- www.dolnoslaska.ohp.pl
- www.doradca-zawodowy.pl
- www.ohp.pl
- email: biuroprasowe@ohp.pl

Dokumenty normatywne

- Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996r. w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania (DzU 1996, nr 60, poz. 278 z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie przypadków, w których wyjątkowo jest dopuszczalne zatrudnianie młodocianych, którzy nie ukończyli gimnazjum, osób niemających 16 lat, które ukończyły gimnazjum, oraz niemających 16 lat, które nie ukończyły gimnazjum (DzU 2002, nr 214, poz. 1808).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie sposobu organizacji uzupełnienia wykształcenia ogólnego młodzieży w Ochotniczych Hufcach Pracy oraz zdobywania przez nią kwalifikacji zawodowych (DzU 2004, nr 262, poz. 2604).
- Rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 30 grudnia 2004 r. w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy (DzU 2005, nr 6, poz. 41).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2008 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie refundowania ze środków Funduszu Pracy wynagrodzeń wypłacanych młodocianym pracownikom (DzU, nr 235, poz. 1601).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 grudnia 2009 r. w sprawie przypadków, w których do publicznej lub niepublicznej szkoły dla dorosłych można przyjąć osobę, która ukończyła 16 albo 15 lat (DzU 2010, nr 2, poz. 3).

Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (tekst jednolity: DzU 2006, nr 97, poz. 674 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity: DzU 2004, nr 256, poz. 2572 z późn. zm.), określająca zadania OHP z zakresu kształcenia i wychowania młodzieży.

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity: DzU 2008, nr 69, poz. 415 z późn. zm.), na mocy której Ochotnicze Hufce Pracy otrzymały status instytucji rynku pracy i są drugim, po publicznych służbach zatrudnienia, podmiotem realizującym zadania zapisane w ustawie.

Streszczenie

W zamieszczonym artykule dokonano krótkiej charakterystyki problematyki pewnego wycinka działalności Ochotniczych Hufców Pracy w dawnych i współczesnych uwarunkowaniach rozwoju społecznego. Rozwój społeczeństwa informacyjnego wprowadza poprzez OHP nowe procedury kształcenia i wychowania młodzieży i dorosłych oraz zaspokojenia płynnego rynku pracy. Utrzymujące się duże bezrobocie, w szczególności wśród młodzieży wymusza obecnie na OHP przedstawione szeroko działania innowacyjno-zapobiegawcze.

Słowa kluczowe: Ochotniczy Hufiec Pracy, rynek pracy, przygotowanie zawodowe.

Voluntary Labour Corps, a window to the world in the modern labor market in the professional preparation

Abstract

The article has been reproduced a brief characterization of the problems of a certain segment of the Voluntary Labour Corps in the past and present determinants of social development. Development of Information Society introduces new procedures by OHP education and upbringing of young people and adults, and meet the labor market liquid. Persistent high unemployment among young people in particular forces out of the VLC presented a broad innovation and preventive measures

Key words: Volunteer Labor Corps, the labor market, professional preparation.